

Asia: VN/23161/2023

Lausuntopyyntö Suomen Teollisuussijoitus -konsernin muodostamista koskevasta HE-luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Business Finland Venture Capital Oy (BFVC) kiittää mahdollisuudesta lausua työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntöön Suomen Teollisuussijoitus -konsernin muodostamista koskevasta HE-luonnoksesta. BFVC suhtautuu esitykseen positiivisesti uuden sijoitusyhtiön jatkaessa BFVC:n tehtävän mukaista toimintaa pitkäjänteisesti ja tähän toimintaan varataan tarvittavat resurssit ja BFVC:n rakentamia kyvykkyyksiä ylläpidetään ja hyödynnetään uudessa Suomen Teollisuussijoitus -konsernissa.

BFVC:N TEHTÄVÄ JA ALKAVAN VAIHEEN RAHASTOSIJOITUSMARKKINAN KEHITYS

Business Finland Venture Capital Oy on edistänyt suomalaista alkavan vaiheen pääomasijoitusmarkkinaa ja pääomatarjontaa alkaville yrityksille reilun kymmenen vuoden ajan. Tuona aikana Suomeen on perustettu useita aikaisen vaiheen yrityksiin sijoituksia tekeviä rahastoja ja niiden hallinnointiyhtiöitä. Yhtiön on ankkurisijoituksellaan ja muulla tuella mahdollistanut 12:n uuden rahaston syntyminen, lähes kymmenen rahastojen hallinnointiyhtiön liiketoiminnan käynnistymisen ja sijoitukset satoihin suomalaisiin yrityksiin. Esimerkkinä yhtiön toiminnan tuloksesta vuoden 2023 aikana yhtiö sijoitti kolmeen uuteen alkavan vaiheen venture capital -rahastoon. Tämän lisäksi yhtiö toi markkinoille vuoden 2023 lopulla bisnesenkeleiden kanssa yhteissijoituksia tekevän kanssasijoitusrahaston.

BFVC:n toiminta on ollut menestyksestä myös siltä osin, että BFVC:n sijoituksen kohteina olevien rahastojen hallinnointiyhtiöt ovat pystyneet keräämään seuraavan tai seuraavia rahastoja hallinnoitavakseen.

Alkavan vaiheen pääomasijoitustoiminnan kehittäminen on pitkäjänteistä toimintaa. BFVC on onnistuneesti huomioinut tämän toimintatavassaan. Yhtiö on alusta lähtien kannustanut pääomarahaston hallinnoinnista kiinnostuneita ottamaan yhteyttä keskustellakseen rahastosijoitusideasta, antanut palautetta ja tukenut sen kehittämistä sijoituskelpoiseksi. Tämän lisäksi yhtiön ehdollisen sijoituksen jälkeen BFVC on tukenut hallinnointiyhtiöitä rahastojen varainkeruussa sekä rahaston sijoitustoiminnan ja hallinnointiliiketoiminnan aloituksessa.

BFVC rahastosijoitustoimintaa voisi osittain kutsua myös uusien pääomarahaston hallinnointiyhtiöiden hautomotoiminnaksi. BFVC on tuonut monia uusia toimintatapoja markkinaan edistääkseen rahastojen syntymistä. Yhtiö on esimerkiksi kontaktoinut suoraan henkilöitä, joilla aikaisemman kokemuksensa perusteella olisi mahdollisuus toimia venture capital -rahaston sijoitusammattilaisena. Tällä ns. exit-founder-kontaktoinnilla on ollut positiivista vaikutusta BFVC rahastohankevirtaan. Tämän lisäksi BFVC on kehittänyt mallirahastosopimuksen, jota se käyttää kaikissa rahastosijoituksissaan. Mallirahastosopimus helpottaa rahastosopimusten laadintaa ja tuo luottamusta rahastojen yksityisille sijoittajille, että se on huolella laadittu sijoittajien perusteltu etu huomioiden. Tämän lisäksi yhtiö on eri tilaisuuksissa ja mm. webinaarisarjassa kertonut pääomarahaston hallinnoinnista siitä kiinnostuneille.

BFVC:n näkemyksen mukaan mm. edellä kuvattuja hyviä pääomarahastosijoittamiseen ja markkinan kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä tulisi jatkaa ja säilyttää olemassa olevat kyvykkyydet uudessa Suomen Teollisuussijoitus -konsernissa. Tähän toimintaan tulisi myös varata riittävät resurssit, koska rahastoidean kehittäminen sijoituskelpoiseksi julkiselle sijoittajalle voi kestää 6-12 kuukautta. Uusi konserni laajemmalla mandaatilla sijoittaa eri kehitysvaiheiden pääomarahastoihin antaa hyvän alustan toteuttaa edellä kuvattuja toimintatapoja mahdollisimman laajan vaikuttavuuden saavuttamiseksi Suomeen

Jotta BFVC:n sijoitustoiminnan ansiosta saatu markkinakehityksestä saadaan pysyvää, uuden Suomen Teollisuussijoitus -konsernin sijoitustoiminnan kohdentumisessa tulee varmistaa, että rahastosijoituksia tehdään edelleen ja pitkäjänteisesti alkavan vaiheen yrityksiin sijoittaviin venture capital -rahastoihin.

PÄÄOMASIJOTUSMARKKINAN TILA JA KEHITYS

Toisin kuin HE-luonnoksessa kohdan 4.2.6 viimeisessä kappaleessa todetaan, BFVC:n näkemyksen mukaan yksi markkinakapeikko Suomessa on yleisesti sijoitukset siemen ja aikaisessa venture-vaiheessa.

BFVC:n ja muiden valtiollisten sijoittajien toimesta Suomeen on tullut markkinoille merkittävä määrä rahastoja, jotka sijoittavat alkavan vaiheen yrityksiin. Tämän toiminnan myötä venture capital -rahastojen sijoitukset alkaviin yrityksiin on noin kymmenkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tähän sijoitusvaiheeseen kohdistuu korkein sijoitusriski, ja pääomarahastot tarvitset julkisen ankkurisijoittajan merkittäväällä sijoituksella mahdollistamaan rahastojen sijoitustoiminta. Alkavan vaiheen sijoitusten positiivista kehitystä tulisi uudessa Suomen Teollisuussijoitus -konsernissa kehittää ja ylläpitää merkittäväillä panoksilla.

BFVC näkemyksen mukaan uudella sijoitusyhtiöllä tulisi olla käytössä laajasti eri työkalut pääomasijoitusmarkkinan kehittämiseksi. Käytännössä tämä tarkoittaa mm. sitä, että Suomen Teollisuussijoitus -konserni voisi harkitusti tehdä valtioneukoa sisältäviä pääomarahastosijoituksia halutun markkinavaikutuksen saavuttamiseksi.

Pitkäjänteisillä rahastosijoituksilla tämän kehitysvaiheen rahastoihin lisätään merkittävästi mahdollisuuksia sille, että Suomessa on menestyviä kasvuvaiheen yrityksiä.

BFVC:n näkemyksen mukaan suomalaista pääomasijoitusmarkkinaa tulisi kehittää huomioiden markkinoilla toimivat sijoittajaryhmät. BFVC on tehnyt pitkäjänteisesti yhteissijoituksia suomalaisten bisnesenkeleiden kanssa ja uuden sijoitusyhtiön tulisi sijoitustoiminnassaan huomioida mm. tämä merkittävä sijoittajaryhmä.

Uuden Suomen Teollisuussijoitus -konsernin tehtävään, tai mahdollisessa ohjauksessa, tulisi sisällyttää tehtävä kehittää Suomen pääomasijoitusmarkkinaa kokonaisuudessaan ja edistää eri markkinaosapuolten toimintamahdollisuuksia.

UUDEN SUOMEN TEOLLISUUSSIJOITUS -KONSERNIN ROOLI SUOMALAISESSA INNOVAATIOYMPÄRISTÖSSÄ

Uuden sijoitusyhtiön teollisuuspoliittisen tehtävän tavoitteissa ja sen sijoitusstrategian suunnittelussa ja toteutuksessa tulisi huomioida suomalainen innovaatiopolitiikka ja sen toimijat. Startupit ja kasvuvaiheen yhtiöt toimivat systeemissä markkinassa ja parhaiten yhteiskunnallisia tavoitteita voidaan saavuttaa, kun julkinen innovaatioympäristö, ml. oman pääoman ehtoiset sijoitukset, on suunniteltu kokonaisuutena selkein ja perustelluin rakentein ja tavoittein. Suomen Teollisuussijoitus -konsernin ja muiden toimijoiden tulisi toimia yhdessä tavoitteellisesti suomalaisen innovaatioympäristön kehittämisessä. Tämä myös edistäisi Orpon hallituksen ohjelman tavoitetta innovaatio- ja yritysekosysteemien kehittymiseksi. Uuden sijoitusyhtiön keskeinen kumppani Suomen innovaatiojärjestelmän kehittämisessä on Business Finland sekä muut Team Finland -toimijat.

BFVC:n NÄKEMYS SUOMEN TEOLLISUUSSIJOITUSKONSERNIN TOTEUTUSTAPAAN

BFVC ehdottaa, että uuden sijoitusyhtiön valtiontukiehtoista sijoitustoimintaa tekevän tulevan Teollisuustuki Oy:n lainsäädäntö pohjautusi BFVC:stä säädettyyn lakiin (967/2013 muutoksineen). Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että uusi sijoitusyhtiö muodostettaisiin seuraavasti. Nykyinen laki Ilmatorahasto Oy:stä kumottaisiin ja Ilmatorahasto Oy sulautuisi Suomen Teollisuussijoitus Oy:öön. BFVC:n markkinaehtoiset sijoitukset siirrettäisiin esim. osittaisjakautumisella Suomen Teollisuussijoitus Oy:öön. BFVC:n osakkeet siirrettäisiin Suomen valtiolta Suomen Teollisuussijoitus Oy:n omistukseen ja sen nimi muutettaisiin Teollisuustuki Oy:ksi.

Ehdotuksen perustelut ovat mm. seuraavat:

- BFVC-laki (967/2013 muutoksineen) sisältää jo nyt mahdollisuuden valtiontuen myöntämiseen ja yksittäisten valtiontukea sisältävien teollisuuspoliittisten suorien sijoitusten tekemisen
- Järjestelyn käytännön toteuttaminen on ehdotettua järjestelyä helpompi toteuttaa, koska ehdotetussa järjestelyssä tulevaan Teollisuustuki Oy:öön jäisi BFVC:n nykyiset seitsemän valtiontukiehtoista pääomarahastosijoitusta sekä yksi valtiontukea sisältävä suora sijoitus

BFVC:N HUOMIOT LAKIEHDOTUKSIIN

Laki Teollisuustuki Oy -nimisestä osakeyhtiöstä

1§ ensimmäinen virke kuuluu seuraavasti ” Teollisuustuki Oy on valtiontukiehtoista pääomasijoitus- ja rahoitustoimintaa harjoittava ja valtion valtiontukea sisältävistä teollisuuspoliittisista sijoituksista vastaava yhtiö.”

BFVC toteaa että 1§, tai muuta kohtaa, tulisi muuttaa siten, että Teollisuustuki Oy:llä voisi olla ei-valtiontukiehtoisia sijoituksia ainakin väliaikaisesti, tämä helpottaisi toimintaa tilanteissa, jossa päätös sijoituksen valtiontukea sisältävistä ehdoista tehdään jälkikäteen sijoituksen toteuttamisen jälkeen.

3§ 4 momentin toinen virke kuuluu seuraavasti: ”Yhtiön hallituksessa on oltava riittävä virkamiesedustus siten, että yhtiön hallinto ja tehtävien hoito on kokonaisuudessaan asianmukaisesti järjestetty tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi.”

BFVC:n näkemyksen mukaan on tarpeetonta lain tasolla määrittää hallituksen jäsenten taustoja. Yhtiön omistaja päättää hallituksen jäsenistä ja sen millaista osaamista heiltä edellytetään. Tämän lisäksi määre ”riittävä” ei ole yksiselitteinen aiheuttaen tulkintahaasteita tämän momentin noudattamisessa.

BFVC tekee valtioneuvoston sijoituksia ja se noudattaa hallinnon yleislakeja toiminnassaan. Tavoitteena tulisi olla se, että yhtiön toiminta järjestetään siten, että sillä on kyvykyys toteuttaa hallinto ja tehtävien hoito asianmukaisesti.

3§ 2 momentti kuuluu seuraavasti: ” Työ- ja elinkeinoministeriö voi päättää antaa yhtiölle valtioneuvoston talouspoliittisen ministerivaliokunnan puoltamana erityisin perustein myös yksittäisiä valtioneuvoston sisältyviä oman tai vieraan pääoman ehtoisia sijoituksia koskevia teollisuus- tai elinkeinopoliittisia toimeksiantoja suomalaisten yritysten toimintaedellytysten turvaamiseksi.”

BFVC:n näkemyksen mukaan momentin muotoilu voi olla haasteellinen osakeyhtiön hallinnon ja toimivaltasuhteiden näkökulmasta. Valtioneuvoston sijoitus voi olla osakeyhtiölain näkökulmasta epäedullinen liiketoimi ja tällainen sijoituspäätös tulisi tehdä osakeyhtiölain mukaisena varojenjakopäätöksenä, ei yhtiön hallituksen päätöksenä. Hallitus tehdessään tällaisen päätöksen, voi joutua osakeyhtiölain mukaiseen korvausvastuuseen yhtiölle.

Varojenjakopäätöksen tekee yhtiökokous tai yhtiön osakkaat yksimielisellä päätöksellä. Työ- ja elinkeinoministeriö käyttäisi yhtiössä omistajaohjausvaltaa valtioneuvoston sijoituksissa; yhtiön osakkeet omistaisi kuitenkin Suomen Teollisuussijoitus Oy. Ehdotettu konsernirakenne ja lain ehdotettu sisältö voivat aiheuttaa sen, ettei Suomen Teollisuussijoitus Oy voi tehdä omistajan yksimielistä päätöstä valtioneuvoston sijoituksissa, eikä työ- ja elinkeinoministeriöllä ole tässä toimivaltaa koska se omistajaohjaa Teollisuustuki Oy:n toimintaa.

Serenius Petri
Business Finland Venture Capital Oy